

פשוטו של מקרא

דוגמאות מהספר

פשוטו

של

מקרא

פנימי

פשוטו של מקרא

תמצית

יש עדויות שהפירוש הזה קשור לבית מדרש הגר"א של עינבל פיבלזון והולצמן והפירוש מוכיח על מעורבותן

עיקר הבעיה רצף של אותו בעיה, ושהספר נמצא כמעט בכל בית, ועומד לשנות כלל ישראל

א. הפירוש הוא אוסף של פירושים דלא כרש"י, נגד המוקבל לנו מרבתינו זצוק"ל שפירוש רש"י הוא העיקר, כשהפירוש שלהם הוא הפירוש העיקרי בספר שהוא הראשון מנוקד ובאותיות מרבועות.

ב. בפירוש משמיטים רוח"ק שכינה וכדומה פעם אחר פעם. ויגד לרבקה, וירא כי יש שבר במצרים, ותחי רוח יעקב, וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה.

ג. בפירוש השמיטו הלכה למשה מסיני תורה שבעל פה. כאשר צויתך בשחיטה, כשכתוב תורותי לשון רבים, ואותי צוה ללמד אתכם.

ד. בפירוש השמיטו תחיית המתים, שכר ועונש בעולם הנשמות למרות שהראשונים כל אחד הזכיר במקום אחר הדברים האלו, הדברים הושמטו בכל החיבור.

ה. דוגמא מפסוק אחד "ויפגע במקום", אין קפיצת הדרך, "וילן שם כי בא השמש", אין זכר שהשמש שקעה מוקדם, "ויקח מאבני המקום", לקח אבן אחד לעשות לו כר! "וישכב במקום ההוא", וישן, אין זכר שלמד י"ד שנים בבית עבר ולא ישן.

ו. חז"ל אמרו כשהמאורות לוקין סימן רע לעולם, הם אינם מאמינים בזה, ופירשו והיו [המאורות] "לאותות" שזה כלל והקדמה למה שכתוב אח"כ, ולמועדים ולימים ושנים. לא ידוע לי מקור לביאור הזה.

ז. מים עליונים ושמים, יש לו ביאור מאד מחודש, מים עליונים הם העננים, והאוויר הוא השמים, והמלבים שהוא המקור לפירוש זה, דוחה פירוש בכל תוקף.

ח. יש דברים שלילים בפירוש, וישק יעקב לרחל דרך הקרובים לנשק (הפירוש הזה הוא אוסף של דברים תמוהים), איה שרה אשתך היה באהל, פירשו שלא יצאה היות שלא היה לה ילדים לסעדה, אחרת היתה יוצאת, שהוא מתנגד לכלל כל כבודה בת מלך פנימה.

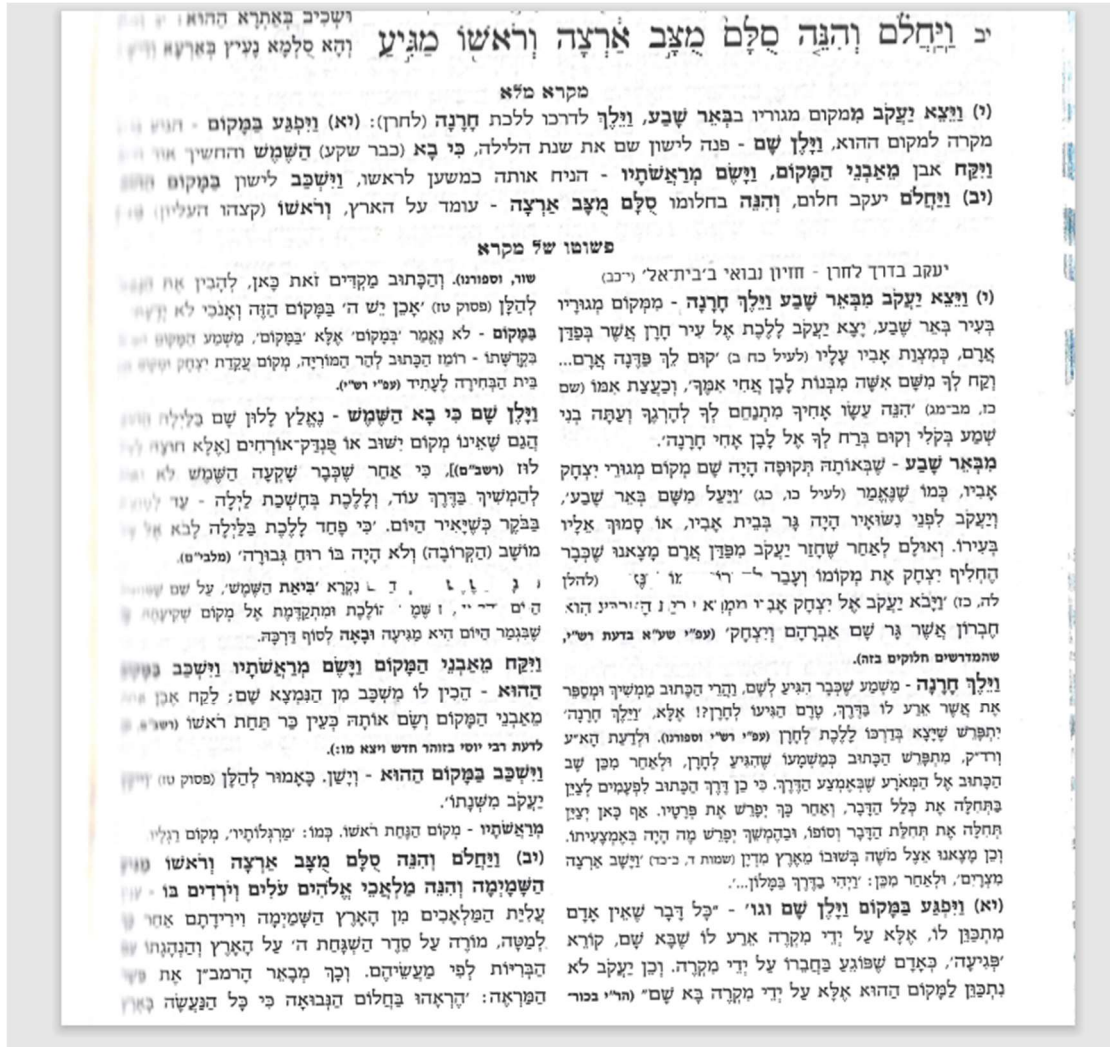
ט. יש המון ראשונים מסולפים לדוגמא נעשה אדם ולא כתיב אעשה אדם, הביאו רש"י אלקים הוא בלשון רבים, אין כזה רש"י שהקב"ה מדבר על עצמו בצורה נכבדת בלשון רבים, או שהביאו מהזוהר החדש שיעקב לקח אבל לעשות לו כר!, אין כזה זוהר, והרבה פעמים מביאין קטעים מהרמב"ן והשמיטו החלק השני של הרמב"ן שהתורה בא להודיע וכו',

י. השמיטו המון נסים.

יא. המון אורחות חיים מהאבות הקדושים השמיטו. מסירת סימנים מרחל ללאה!

דוגמא מפסוק אחד

לשינוי של התורה שכולם למדו



ויפגע במקום אין זכר לנס של קפיצת הדרך

וילן שם כי בא השמש השמש לא שקע מוקדם, ממילא בוישלח לא כתבו שהשמש זרח מוקדם בעבור

ויקח מאבני המקום אין זכר לנס שהאבנים התחברו, ומביא בשם הזוהר החדש שלקח אבן לעשות לו כר!, שאין מקור לדבריו!, לא כתוב כזה דבר בזוהר.

וישכב במקום ההוא כתוב וישן, אין זכר בפירושה שיעקב למד י"ד שנה בבית עבר שרש"י הביא ג' פעמים.

הקטנת צדיקים

תמיד חיפשו הפירוש שלא מגדיל האבות

ויצא יצחק לשוח בשדה כתבו לפי פשוטו שיצחק הלך לטייל בין השיחים!! ורש"י והתרגום שהם מפרשים הפשוטו של מקרא פירשו להתפלל, ולמה להכריע שהפשוטו של מקרא לא כמו התרגום ורש"י.

והוא ישב פתח האוהל, אין זכר לדברי רש"י שאברהם אבינו חיפש אורחים בשלישי למילתו, ופירשו שישב במקום קריר בפתח האוהל (ע' במדור של הסילופים)

אין זכר שרחל מסרה הסימנים ללאה (שרש"י הביא פעמים).

אין זכר שיעקב נטמן בבית עבר י"ד שנה (שרש"י הביא ג' פעמים).

אין זכר בסיפור של יהודה ותמר שיצאה בת קול ואמר ממני יצאו הדברים.

וישק יעקב לרחל "ויבך", רש"י פי' שצפה ברוה"ק שלאא יקבר עם רחל, והם כתבו הוא בכה בגלל געגועים לקרובו וכמו כן יוסף בכה בגלל געגועים.

וירק את חניכיו, פירשו היות שאברהם גר רחוק מבני משפחתו והיה חסר לו הגנה, ולימד בני ביתו תכסיסי מלחמה.

פשוטו של מקרא

ורחצו רגליכם, מפני הזיעה, במקום מה שרש"י פירש להסיר האבק של הולכי דרכים שהיו עובדים לו. ולא כתבו מקור לפירושם.

ותרא אותו כי טוב הוא, פירשו שמשה רבינו היה ילד רגוע לכן ותצפנהו שלושה ירחים!

הגדלת רשעים

במקומות שרש"י אומר רשע היה

השמיטו דבריו או פירשו בצורה אחרת

וד' אמר אל אברם אחרי הפרד לוט ממנו רש"י כתב רשע היה ולכן נמנע השכינה לדבר איתו והם פירשו בצורה אחרת.

ויען לבן ובתואל, רש"י פירש ויען לבן הוא לשון יחיד ובתואל ג"כ ענה, רשע היה וקפץ בראש לפני אביו איננו בפירושם.

לבן שנתן לאה במקום רחל, הביאו מהאור החיים לבאר עד כמה לבן צדק בטענה לא יעשה כן במקומינו, ולא הביאו סוף האור החיים למה לבן לא צדק.

וירץ לבן ליעקב, פירשו שלבן רצה לקרב קרובו ויחבק וינשק אותו, לא בגלל שחמד כסף.

נער עבד עבדי, רש"י כתב ארורים הרשעים שאין טובתן שלימה, והם פירשו עד כמה רצה לספר שיוסף הוא פותר חלומות.

השמטת נסים

אין זכר שהמים עלו לקראת רבקה.

הנס של הי"ב אבנים שנעשו אחד אצל יעקב אבינו הושמט.

אין זכר לנס שהשמש שקעה יותר מוקדם כדי שיעקב אבינו ישן בביה"מ, ואדרבה פירשו הפסוק וילן שם כי היה לילה.

אין זכר לקפיצת הדרך שהיה אצל אליעזר ויעקב.

ויבדל בין מים למים, היינו בין המים התחתונים לעננים! עיי"ש עוד דברים נוראים, והמקור הוא מלבים בשם הרמב"ם, והמעין שם יראה עד כמה שאין לפרש כן.

צהר תעשה לתיבה הביאו הפשט אבן טובה שמאירה להם (כמובן לא בשם רש"י) ופירשו שהיה נרות בתיבה, והאבן החזיר אור.

והיו המאורות לאותות ולמועדים וגו', רש"י פירש עפ"י חז"ל כשהמאורות לוקין סימן רע לעולם, הם לא מבינים את חז"ל הזה, לכן הם פירשו מדעת עצמן, לאותות זה כלל וכותרת לדברים הבאים בפסוק למועדים וגו' שהמאורות משמשמין אותנו לדעת מתי המועדים ימים ושנים.

ויהי בנסוע הארון, הוסיפו ע"י נושאים.

השמטת רוח הקודש וכדומה

בצורה גורפת

ויאמר עשו בלבם יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את יעקב אחי ויוגד לרבקה עשו אחיך מתנחם לך להרגך, רש"י פירש שרבקה ידעה ברוה"ק והוכחת רש"י היות שעשו רק דיבר בלבם, והם הוסיפו בפסוק

פשוטו של מקרא

ויאמר עשו בלבו שעשו אח"כ סיפר לאנשי סודו מחשבתו להרוג יעקב, ואח"כ פירשו ויוגד לרבקה ע"י רבקה.

חיה רעה אכלתהו, רש"י כתב נצנצה בו רוה"ק וכו', הושמט,

וירא יעקב כי יש שבר במצרים ראה באספקלריא המאירה, הביאו פירוש אחר.

כולנו בני איש אחד נחנו, רש"י פירש נצנצה בהם רוה"ק וכללוהו עמהם, לא מובא.

ותחי רוח יעקב אביהם, שרש"י פירש שחזרה שכינה שפירשה מיעקב, פירשו הדברים כפשוטן.

וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה, שרש"י פי' ביקש לברכם ונסתלקה ממנו שכינה ואמר מי אלו שאינם ראויים לברכה, פירשו שלא ראה אותם לכן שאל מי אלה (אגב התורה רק אח"כ מספרת ועיני ישראל כבדו מזוקן).

הלהרגני אתה אומר רש"י פירש שמשוה הרג המצרי בשם המפורש פירשו האם אתה "חושב" להרוג אותי, שאומר זה גם במחשבה.

השמטת מדרשים שכל ילד למד

הספר מחנך לתורה חדשה

ויתרוצצו הבנים, אין זכר כשעברה על פתח של שם ועבר יעקב פירכס לצאת.

את שני המאורות הגדולים, פירשו שני המאורות היו גדולים אבל אחד יותר גדול מהשני, אין זכר שהלבנה קיטרגה ואמר לה הקב"ה לכי ומעטי את עצמך, וגם ע"ז מתפללים בקידוש לבנה, והיה אור הלבנה כאור החמה כמו שהיתה קודם מיעוטה.

ויהי כבוא אברם מצרימה, אין זכר שהניח שרה בתיבה, וכן בדינה אצל יעקב.

השמטת תחיית המתים

רש"י מביא תחיית המתים בשלוש מקומות הכל הושמט

אצל יעקב ונשאתני ממצרים אין מתי חו"ל חיים אלא בצער גילגול מחילות.

אז ישיר משה, לשון עתיד מכאן דרשו חז"ל שתחיית המתים מן התורה למען ירבו ימיכם וימי בניכם וגו' לאבותיכם לתת להם, רש"י כתב לכם לא נאמר אלא להם מכאן לתחיית המתים מן התורה.

גם מקומות אחרים שהוזכרו בתחילת חלק כמקור לתחיית המתים מן התורה לא הובאו.

וע' בסנהדרין האומר אין תחיית המתים מן התורה אין לו חלק לעולם הבא, וע' ברש"י אע"ג שמאמין בתחיית המתים, שמה לנו ולאמונתו, אם אינו מפורש בתורה.

השמטת שכר בעולם הנשמות

והתהלכתי בתוכם, רש"י פירש אטייל עמכם בגן עדן, הושמט, הרמב"ן על המקום שולח לעוד מקומות שדיבר על שכר בעולם הנשמות גם שם הושמט.

יחי ראובן ואל ימות, רש"י פירש יחי ראובן בעוה"ז ואל ימות לעולם הבא שלא יזכר מעשה בלהה הושמט.

לפתח חטאת רובץ, רש"י פירש שעבירות מלוות אותך לקבר, הביאו פירוש אחר

שיעקב בכה כשיוסף נעלם ממנו שמא ילך לגיהנום הושמט.

פשוטו של מקרא

והטאתי לך כל הימים, רש"י פי' בעולם הבא, הם הביאו אברבנאל
"שלא מצאתי" כל ימי חי.

ומשלם לשונאיו אל פניו להאבידו, רש"י והתרגום פירשו ומשלם
לשונאיו בעוה"ז כדי להאבידם מעולם הבא, פירשו פשט אחר, ובאותיות
קטנות הביאו הפשט של רש"י כאילו הוא מישוהו מעניין ולא עיקרי.

השמטת תורה שבע"פ

ואותי צוה ד' ללמד אתכם חוקים וגו' רש"י פירש דהיינו
תורה שבעל פה, הושמט.

אלה החוקים והתורות בפרשת בחוקתי בסוף התוכחה,
רש"י פירש על תורה שבעל פה הושמט.

מצותי חוקתי ותורתי השמיטו תורתי כולל תורה שבעל
פה.

כאשר צויתך בשחיטה, ע' ברש"י הן חמשה הלכות שחיטה
שנאמרו למשה הלכה למשה מסיני, לא מובא בפירושם.

השמטת חשיבות לימוד התורה

אם בחוקתי תלכו, לא פירשו שתהיו עמלים בתורה.
יערף כמטר לקחי, רש"י פירש שהתורה היא חיים לעולם,
הם כתבו תועלת ראויה וטובה.

שמירת צנצנת המן רש"י פירש כדי שלא יאמרו היאך
נניח עבודתינו ונעסוק בתורה, וירמיה הוכיחן ראו כמה
שלוחים יש למקום, כתבו צריך לשמור לדורות דבר ניסי,
מתאים להשקפת עולמם שהתורה הוא מסמך היסטורי
(עפ"ל), וצריך לשמור לדורות אירוע היסטורי.

אצל יששכר כתוב וירא מנוחה כי טוב, פירשו שיששכר
העדיף עבודה בשדה מלנסוע למדינות רחוקות כזבולון,
והוסיפו חז"ל פירשו העדיף לישאר בבית ולא לעבוד אפילו
בשדה, ויט שכמו לסבול עול תורה !!!!!.

יעקב למד בבית עבר י"ד שנה לא הובא בפירושם, ורש"י
הביאו ג' פעמים, ולא הביאו שגדול ת"ת יותר מכיבוד אב
ואם, שיעקב לא נענש על אותן שנים שלמד בבית עבר.

היפך מצניעות

ויאמרו איה שרה אשתך ויאמר הנה האוהל, רש"י פירש שצנועה היתה, והם כתבו שלא יצאה בגלל שהיתה מדוכאת שלא היו לה ילדים אחרת היתה יצאה, וזה פירוש הפוך מרש"י בהנהגת הצניעות, וזה גם חלק מהמגמה להקטין את האבות.

וישק יעקב לרחל, כתבו דרך הקרובים לנשק, וזה דבר שאסור מדינא, גם אם יש חיזקוני כדבריהם האם כזה דבר צריכים להביא בפירוש כזו. צדקה ממני, לא כתבו שבת קול יצאה ואמרה ממני יצאו הדברים, ואין להאריך.

סילופים וחצאי משפטים

כמה דוגמאות בולטות לסילופים,

נעשה אדם, רש"י כתב לימוד ענוה, הם כתבו אלקים הוא לשון רבים בשם רש"י, אין כזה רש"י שהקב"ה מדבר על עצמו בלשון רבים, רק אנחנו מדברים על הקב"ה בלשון רבים.

ויקח מאבני המקום, כתבו בשם הזוהר החדש שלקח אבן אחד לעשות לעצמו כר, כמובן אין כזה זוהר, ומהזוהר נראה שכוונתו שלקח אבן אחד להצטער על החורבן כמו אצל משה רבינו ויקחו אבן וישימו תחתיו, והם לקחו מהזוהר שהיה אבן אחד והוסיפו לעשות לו כר.

וישמע ד' אל לאה, רש"י פירש שהיתה מתאוה ומחזרת להוליד שבטים, והם כתבו להוליד "בנים", וזה חלק מהמגמה להקטין את האבות, ולעשות את התורה הקדושה כספר היסטורי.

והוא יושב פתח האוהל כחום היום פירשו ישב במקום קריר, והשמיטו סוף הרמב"ן להודיע שגם שלא הכין עצמו לנבואה ולא להתפלל זכה לנבואה הושמט, לשיטתם התורה סתם כתב סיפור.

וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולוט, רש"י פי' ללמד שכרן של צדיקים שנדמן לו גמלים נושאים בשמים, ובהעמק דבר הוסיף עוד טובה שיוסף אחרי ששמו אותו בבור מעדו רגליו ולא היה מסוגל ללכת לטובתו נזדמן לו גמלים נושאים משאות קטנות שהיה ליוסף מקום לרכוב על הגמלים, ובחיבורם סילפו דברי הנציב (שאצלם מושג של שכרם של צדיקים), והם הביאו הנציב כמפרש שהיה מקום לגמלים לקחת את יוסף שלולי זה לא היה לישמעאלים מקום לקחת את יוסף.

ואין לנו אלא לסיים בדברי המשגיח בחברון שליט"א, שכל הספר הוא שקר, כמו שהסכמות בתחילת הספר הודפסו ברמאות, ההסכמות הם על רש"י כפשוטו ונכתבו כאילו הם הסכמות על פשוטו של מקרא.

הפוך מרש"י

זהו מטרת הספר, אוסף של פשטים אך ורק הפוך מרש"י מאחרים או מעצמו, ולמתבונן יראה שתמיד הוא בוחר בביאור מגושם, ואין שום בשורה של גדלות בביאורו, למי שכבר למד רש"י.

במקום רש"י

וביותר מזה הפירוש הזה נעשה להיות במקום רש"י, כמו שמפרסמים "יצירת מופת ייחודית בסוגה... שעובדו בלשון צחה ונגישה לבני דורינו הוגשו כשולחן ערוך ומוכן לפני המבקש ללמוד".!!!, וגם פרסמו שהספר מתאים לצעירי הצאן.

וגם הדפיסו הפירוש שלהם ראשון בצד ימין, ורש"י נדחק לתחתית של צד שמאל, וגם קראו לחיבור שלהם פשוטו של מקרא (שמשמעו שזהו הפשט), ולא שזה ביאור נוסף, וגם יש אין ספור מקומות שמביאים פירוש רש"י כפירוש שני (ואגב בדרך כלל מקפידים לא כתוב שם של רש"י בפירושו כמקור לפירוש בפסוק, תמיד הוא מחפש מקור אחר, תבדקו!!!).

ולדאבוננו הם מפרסמים שהספר שלהם,

"מאיר באור חדש"

הקדמה

שלא כתובה

מה היה אמור להיות הקדמה בספר

החומש הזה שוה לכל נפש, גם לרשעים ולנוצרים, מיעטנו לכתוב דברי גנאי על רשעים, לדוגמא לא כתבנו על לבן שהוא רשע כשהוא דיבר לפני בתואל, או על שר המשקים ארורים הרשעים שאין טובתן שלימה, וגם מיעטנו לכתוב דברי מוסר כדי שיהנה הקורא מקריאת הפירוש בלי שיחייב אותו שום דבר, וגם לא יפחד משכר ועונש בעולם הנשמות אם לא יקיים את המצוות.

מיעטנו לכתוב נסים שאין צורך בהם כמו שעלו המים לקראת רבקה או ניסים כמו קפיצת הדרך וכדומה, כדי להתאים את התורה לחיים גשמיים וארציים.

החומש בעינינו הוא ספר היסטורי עתיק (עפ"ל), וע"ז יעיד פירושינו מקרא מלא (שהתורה היא מקרא...., עפ"ל), ונסינו לשלב בתוך הפירוש כאילו התורה (עפ"ל) הוא סיקור עיתונאי מאותה תקופה ורוח זה מלווה הפירוש, כתבנו למשל ספר דברים ברובו נאום הגדול והארוך שנשא משה רבינו, כתבנו על משבר נדיר שעבר על מצרים.

גם הפירוש שלנו הוא במקום רש"י, עבדנו מאד קשה לפרש כל מקום בתורה בצורה אחרת מרש"י, ונכנסנו הרבה פעמים לדוחקים גדולים כדי להשיג מטרתינו.

ויש לנו אוצר גדול של ראשונים ואחרונים שהשתמשו בהם ולקטנו מדבריהם (וסילפנו דבריהם) כדי שיוגשם מטרתינו לתת לקוראים לחשוב שהפירוש הזה הוא פירוש של ראשונים.

המחבר

אם היו אומרים האמת אף אחד לא היה משתמש בחומש

בית מדרש הגר"א

אורי הולצמן מופיע בשער במהדורות הראשונות בפשוטו של מקרא מודגש כעורך ראשי והוא כתב ספר להתהלך שיש בו אפיקורסות.

אורי הולצמן גם הוא אחד מחברי בית מדרש הגר"א הידועים לשמצה שהגאון הגדול ר' אשר אראלי שליט"א ראש ישיבת מיר אמר שהוא סגר הגמ' להלחם נגדם, והחילונים שורפים התורה מבחוץ והם שורפים מבפנים.

הגאון הגדול ר' משה הלל הירש שליט"א ראש ישיבת סלבודקה הורה להוריד אותם מקול הלשון ועוד...

קיבלנו עדות נאמנה לפני שמונה שנים חגגו אנשי כת הידועה בעקירת התור שבעל פה (שפתחו אח"כ בית מדרש הגר"א) שעומד לצאת פירוש פשוטו של מקאא שהשתלטו עליו והשחילו בזה השקפתם.

היום אנשי בית המדרש הגר"א אומרים שהם שבורים ורצוצים מהמלחמה נגד פשוטו של מקרא!, כנראה זה שלהם.

והספר הזה א"א לתקן, כמעט בכל עמוד יכולים חדי עין לזהות השקפתם המקולקלת פעמים בצורה בולטת ופעמים פחות.

פשוטו של מקרא

הגאון הגדול פוסק הדור ר' משה שטרנבוך שליט"א

והנה בשנים האחרונות מפיצים ספר "פשוטו של מקרא", וגדולי תורה ובעלי מוסר כבר העירו שהספר מגשם את התורה לפרש את התורה הקדושה כספר סיפורים, ובוחר מדעתו מתוך פירושי הראשונים מה נראה לו "פשוטו של מקרא", ומה גם שקובע מהו "פשוטו של מקרא" נגד פירוש רש"י שכבר סלל לנו הדרך לבאר פשוטו של מקרא, והסכנה גדולה כשעושים את התורה כספר סיפורים מגושם שכל אחד מפרש בה מדעתו הפשוטה.

ואנו צריכים לזהר מאוד בקדושת התורה, שאין לנו שום מושג בגדולת התורה, ומי שעושה את התורה כ"ספר סיפורים", מחלל בזה ח"ו את קדושת התורה, ובימי החנוכה עלינו לעורר במיוחד על דבר זה, ללמוד את התורה בקדושתה. (ואין הדברים אמורים כלפי המו"ל, אלא כלפי החיבור עצמו, ואין אנו דנים את המו"ל, שבשגגה יצאה מאיתו).

מכתב ממנהל חדר

כבוד הרבנים החשובים העוסקים במלאכת שמים שליט"א. הנה כשנקבע סדר הלימוד בת"ת על ידי בעל אילת השחר זצוק"ל לחה"ה נקבע שלימוד החומש הוא אך הוא אך ורק על פי רש"י, וכפי שהורו עיני העדה החזו"א והגרי"ז צוקללה"ה. באתי על הנ"ל מפני שראיתי שמסתובב בת"ת ספר 'פשוטו של מקרא'. לאחר שעיינתי בו קצת, ראיתי מה שכל אחד יכול לראות בכל מקום בספר, שפירוש רש"י מעניין את המחבר בערך כמו שמעניין כל אחד מה פירש איזה חכם כל שהוא על החומש, [נראה לי שלא הגזמתי]. ועל כל פנים, אינו מחויב אפילו במידה מינימלית לפירוש רש"י.

עוד נראה [כמעט באופן מוחלט], שאינו מחויב לאף אחד, אלא יושב ומסביר את החומש איך שנראה לו, ורק משתמש בשמות המפרשים למיניהם – כדי להצדיק את מה שנראה לו "בראשו", אבל כלל לא נסמך עליהם, אלא סומך על עצמו, אשר על כן כל מי שלמד חומש כנהוג במסורה, ימצא כאן "אברהם אבינו חדש" "שרה אמנו חדשה" "יצחק אבינו חדש" וכו' וכו' ד' ישמור.

במאמר המוסגר: הנה אין במבואת הספר [כמקובל בספרים מסוג זה], שום דיווח אלו פרמטרים הנחו את המחבר בכתבו את פירושו. למה הוא מחויב? אלו גבולות שם לעצמו? – כשנוטה מהפירוש המקובל על כלל ישראל. "ואכן ראיתי שבאמת אין כאלו!!! אין, אין, ואם כן היה כותב מבוא, היה יכול לכתוב בערך כך: 'בבואי לפרש את דבר השם, מה שעלה ברעיוני כמסתבר, מיד כתבתי. בפסוק אחד קיבלתי הסכמה מהרד"ק, ובשני מהרשב"ם, ובשלישי מהרש"ר הירש, וברביעי לא מצאתי, ובחמישי זכיתי בחסדי ד' לכוון לרש"י'...

אשר על כן, כפי הקו שהנחנו, אין מהראוי שימצא ספר זה בין כותלי הת"ת, וקל וחומר וחלילה ללמוד ממנו לתלמידים.